

11.2.2015

Yksikön päällikkö

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta

HEL 2015-000773 T 10 03 01

Uudenmaan liitto on pyytänyt Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Maakuntamuseo arvioi kaavaluonnosta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja keskittyy lausunnossaan kulttuuriympäristöihin ja arvokkaihin maisema-alueisiin ja niiden huomioon ottamiseen Keski-Uudellamaalla.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudellamaalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Kaavassa tarkastellaan elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös asemanseutuja ja Malmin lentokenttää.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelualueena on koko Uudenmaan maakunnan alue, lukuun ottamatta Östersundomin aluetta, jota käsitellään omassa kaavaprosessissaan osana 2. vaihemaakuntakaavan loppuunsaattamista.

Kulttuuriympäristöt ja maisema-alueiden huomioon ottaminen kaavassa

Logistiikan tarkastelun yhteydessä on tutkittu tavaraliikenteen poikittaisyhteyksiä. Osa vaihtoehtoista on linjattu kulkemaan maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön läpi, mikä saattaa aiheuttaa ristiriidan kulttuuriympäristön ja maisemallisten arvojen säilyttämisen osalta.

Maakuntamuseo haluaa tuoda esiin maisemallisesti arvokkaat laajat peltoalueet ja niiden säilymisen varmistamisen. Niistä ei ole erillistä kaavamerkintää. Viherkehän esittelyn yhteydessä todetaan, että pelloilla on merkitystä maisemallisesti virkistykseen kannalta ja etenkin tulevaisuudessa lähiruuan tuotannossa ja resurssiomavaraisuudessa. Peltoalueet sisältyvät kaavakartan valkoisiin alueisiin. Ne on tarkoitettu ensisijaisesti maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen

11.2.2015

Yksikön päällikkö

käyttöön. Valkoisista alueista todetaan selostuksessa, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteet, sekä maa- ja metsätaloudellisesti, ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät pelto-, metsä ja muut luontoalueet ja vältettävä niiden tarpeetonta pirstomista.

Saariston eri osien arat luonnonarvot, herkkä maisemakuva ja perinteinen saaristolaiskulttuuri ja sitä tukevien elinkeinojen säilyminen tulee turvata. Pääkaupunkiseudun rannikko – ja saaristovyöhykkeen, ulkosaariston ja merivyöhykkeen suunnittelumääräykset ovat maakuntamuseon mielestä asianmukaiset, maisema- ja kulttuuriympäristön arvot ja niiden huomioon ottaminen käyvät niissä ilmi.

Kulttuuriympäristöteema halutaan esittää 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollisimman kattavasti ja samalla eri maakuntakaavoista peräisin olevia merkintöjä ja määräyksiä on yhdenmukaistettu.

Kulttuuriympäristöjen aluerajaukset ovat maakuntakaavatasolla yleispiirteisiä, ja ne perustuvat tehtyihin selvityksiin ja inventointeihin.

Kaavassa esitettävät kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisemat

4. vaihemaakuntakaavassa esitetään valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009-kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä liitekartalla muinaisjäännökset.

RKY 2009-kohteet sisältävät myös ryhmän Helsingin merkittävimpiä kiinteitä muinaisjäännosalueita, joihin kuuluvat osa ensimmäisen maailmansodan linnoitteista ja 1500-1700-lukujen kaupunkialueet.

Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt (rakennetut ympäristöt ja maisema-alueet) tuodaan kaavaan valtioneuvoston päätöksien mukaisina. RKY-2009 kohteet ovat karttaesityksenä ja kohdeluettelona liitteissä mukana. Maakuntamuseon mielestä kulttuuriympäristökokonaisuutta selventäisi, että liitteissä olisi RKY 2009 -kohteiden lisäksi luettelo muista maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä.

Tiivistettävillä alueilla rakentaminen muuttaa alueiden maisemakuvaa merkittävästi, mikä edellyttää erityistä yhteensovittamista kulttuuriympäristö- ja maisema-arvojen kanssa. Erityisesti Malmin lentoaseman RKY 2009 -status on otettava huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

11.2.2015

Yksikön päällikkö

Selostuksessa todetaan, että kaavaratkaisu tukee historiallisten tielinjausten ja niihin liittyvien ympäristöjen säilyttämistä. Jää hieman epäselväksi miten tämä tapahtuu. Historiallisten teiden ominaispiirteiden säilyttämisen ja uusien tieyhteyksien kehittämistarpeiden välillä voi olla ristiriitaisia tavoitteita. Historiallisesti merkittävimmät tielinjaukset –kartta olisi hyvä liittää mukaan tausta-aineistoksi.

Kulttuuriympäristöjen ominaispiirteet tulee ottaa huomioon myös yhdyskuntahuollon edellyttämien rakennelmien suunnittelussa ja sijoittelussa esimerkiksi tuulivoimaloiden ja sähkönsiirtoverkkojen kohdalla.

Maakuntamuseo pitää erityisen tärkeänä, että kaavaratkaisun sanoma välittyy selkeästi kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden osalta. Kaavaratkaisu luo edellytyksiä kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden alueiden säilymiselle. Kaavamerkinnot edellyttävät kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden tunnistamisen, huomioimisen ja yhteensovittamisen muun maankäytön kanssa.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus on suurin haja-asutusalueilla, joilla ei ole laadittu yksityiskohtaisempia yleis- tai asemakaavoja. Maakuntakaavoituksen mittakaava on yleispiirteinen, joten hankkeiden yhteydessä on tehtävä tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön. Maakuntakaavan merkitys kulttuuriympäristön vaalimista ohjaavana kaavatasona on tärkeä. Tämän vuoksi Keski-Uudenmaan maakuntamuseo esittääkin, että maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön suunnittelumääräykseen lisätään velvoite olla yhteydessä maakuntamuseoon suunnitelmia laadittaessa. Kiinteiden muinaisjäännösten osalta Keski-Uudenmaan maakuntamuseo lausuu vain Helsingin osalta. Muiden alueiden kohdalla lausuja on pääsääntöisesti Museovirasto.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseolla ei ole muuta huomautettavaa 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 310 36483
sari.saresto(a)hel.fi

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Sofiankatu 4
Helsinki 00170
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu>
seo

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
800012-62637
Alv.nro

11.2.2015

Yksikön päällikkö

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Postiosoite

PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite

Sofiankatu 4
Helsinki 00170
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu>
seo

Puhelin

+358 9 310 36630

Faksi

+358 9 310 36664

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

800012-62637

Alv.nro